

Program for Vidensamarbejde

Baggrund

På Vækstforums møde den 31. august 2009 blev der reserveret i alt 41,8 mio. kr. til gennemførelse af Program for Vidensamarbejde. Programmets samlede budget, inkl. virksomhedernes medfinansiering, var på 71,8 mio. kr. Regionsrådet vedtog på sit møde den 23. september 2009, efter indstilling fra Vækstforum, at reservere i alt 36, 8 mio. kr. af Region Midtjyllands midler til erhvervsudvikling til Program for Vidensamarbejde. Siden beslutningen i Regionsrådet har der været gennemført en åben ansøgningsrunde, hvor AU OutReach ved Aarhus Universitet bød ind som den eneste. Vækstforum har på sit møde den 8. september indstillet til Regionsrådet at bevilge 21,8 mio. kr. til gennemførelse af programmet, og at AU Outreach udpeges som operatør for programmet.

AU Outreach er Aarhus Universitets centrale enhed for samarbejde mellem forskning og erhvervs-liv. Enheden har en grundfinansiering fra universitetet, mens udvikling af nye metoder og koncepter for samarbejde mellem erhvervs-liv og forskere finansieres via brugerbetaling, idet universitetets offentlige bevillinger ikke må anvendes til konkurrenceforvridende aktiviteter. AU OutReach har etableret et omfattende samarbejde om gennemførelsen af programmet. Deltagere er Incuba Science Park, Væksthus Midtjylland, Teknologisk Institut og de 15 lokale erhvervs- og udviklingsråd/-erhvervsservicecentre i Region Midt.

Efter en justering er programmets samlede budget nu på 47,75 mio. kr., hvoraf de offentlige midler udgør 26,8 mio. kr. Den resterende del af de tidligere reserverede midler anvendes ikke. Det betyder bl.a., at færre virksomheder deltager i programmet og at de maksimale støttebeløb er reduceret med 33–50%. Støttebeløbene er dermed på samme niveau som i f.eks. Forsknings- og Innovationsstyrelsens program Ny Videnkupon.

Baggrunden for programmet er bl.a. tre analyser, der dokumenterer, at investeringer i forskning, udvikling og innovation resulterer i store indtjenings- og produktivitetseffekter for de FoU- og innovationsaktive virksomheder. Analyserne viser dog også, at der endnu er alt for få, af især de små og mellemstore virksomheder, der har et innovativt samarbejde med forskere om udvikling af nye produkter, processer og services.

3 analyser af samspillet mellem virksomheder og forskning

Professor Bengt-Åke Lundvall fra Aalborg Universitet forsker i små og mellemstore virksomheders innovationsmønstre. Hans forskning har identificeret 2 forskellige virksomhedstilgange til læring og innovation. Én hovedtype, der betegnes STI (Science and Technology-driven Innovation) bygger på forskning og formaliseret viden, hvor virksomhederne selv har direkte udgifter til forskning og udvikling og samarbejder med forskningsinstitutioner om innovation. En anden hovedtype, der betegnes DUI-innovation (Doing, Using and Interacting Innovation) bygger på en mere uformel og praksisorienteret tilgang til innovation, hvor virksomhedernes innovation foregår i samarbejde med kunder, leverandører og medarbejdere.

Lundvall klassificerer danske virksomheder i fire typer baseret på ovennævnte innovationsmåde:

		DUI	
		Høj	Lav
Høj	30%	20%	STI
	40%	10%	
Lav		Høj	

Figur: Virksomheders innovationsaktiviteter (her gengivet efter "Brobygning som genvej til innovation", Region Midt 2008)

Figuren viser, hvordan danske virksomheder fordeler sig på de fire typer af innovationsmåder. Procenttallet angiver den andel af virksomheder, der benytter sig af den angivne lærings- og innovationsmåde.

Bengt-Åke Lundvalls analyser af virksomheders innovationsperformance indikerer, at virksomheder, der kombinerer DUI- og STI-tilgangene til innovation, har en større sandsynlighed for at introducere nye produkter eller serviceydelser på markedet end virksomheder, der kun benytter én af tilgangene.

Region Midtjylland gennemførte i 2008 en analyse, "Brobygning som genvej til innovation", af samarbejdet mellem regionens små og mellemstore virksomheder og brobyggere, dvs. institutioner som f.eks. Teknologisk Institut, Alexandra Instituttet og Udviklingscentret for Møbler og Træ, der formidler kontakter og konkrete projekter mellem virksomheder og videninstitutioner. Analysen viser, at brobyggerne er mindre tilbøjelige til at opsøge nye samarbejdspartnere. I stedet rekrutteres samarbejdspartnere inden for et begrænset netværk af STI-virksomheder, der allerede samarbejder med forskere. Denne praksis er bl.a. et resultat af stramme resultatkrav til brobyggerinstitutionerne. Samtidig viser analysen, at gruppen af virksomheder med en praksisorienteret tilgang til innovation (dvs. DUI-virksomheder) er underrepræsenteret som deltagere i de eksisterende regionale og nationale initiativer, der skal understøtte vidensamarbejde.

En ny analyse fra Forsknings- og Innovationsstyrelsen fra 2010 dokumenterer, at virksomheder med forsknings- og udviklingsaktiviteter (dvs. STI-virksomheder) oplever gennemsnitlig 9% højere produktivitet pr. medarbejder end innovative virksomheder, der ikke forsker eller udvikler, (dvs. DUI-virksomheder). STI-virksomheder, der samarbejder med offentlige videninstitutioner om forskning- og innovation, har gennemsnitlig 15% højere produktivitet pr. medarbejder end de STI-virksomheder, der ikke deltager i vidensamarbejder.

I kroner og ører betyder det, at den gennemsnitlige STI-aktive virksomhed får et marginalt afkast på 66 % af at øge sine investeringer i forskning og udvikling. Det betyder, at en ekstra krone investeret giver en øget omsætning på 1,66 kr. og dermed 66 øre mere på bundlinjen. Tilsvarende oplever den gennemsnitlige innovative virksomhed (dvs. DUI-virksomhed), at en ekstra krone investeret i innovation "kun" giver et marginalt afkast på 30 %. Med baggrund i analysens tal opnår DUI-virksomheder, der nok er innovative, men ikke har forskningsbaseret innovation, at øge deres produktivitet pr. medarbejder med 110.000 kr. ved at bevæge sig over i STI-"segmentet" og samarbejde med offentlige videninstitutioner om innovation.

Analysen viser samtidig, at det samfundsmæssige afkast af virksomhedernes investeringer i forskning og udvikling, takket være den generelle vidensspredningseffekt til resten af samfundet, typisk er dobbelt så stort, som det afkast den enkelte virksomhed får af sine investeringer i FoU.

De tre analyser viser, at der ligger en stor udfordring i at motivere flere af regionens praksisorienterede innovative virksomheder til at samarbejde med forskere. Men på den anden side viser analyserne også, at når det lykkes at bevæge DUI-virksomhedernes innovationsprofil i retning af en mere STI-præget profil, er der ikke alene et stort udbytte at hente for den enkelte virksomhed, men også en stor samfundsmæssig gevinst at indkassere.

Formål

Programmets formål er at øge antallet af små og mellemstore DUI-virksomheder i Region Midtjylland, der samarbejder med videninstitutioner om innovation og herigennem opnår en dokumenteret, positiv, forretningsmæssig udvikling.

Der findes allerede i dag mange initiativer, der skal øge samarbejdet mellem virksomheder og videninstitutioner. Dette program adskiller sig på tre punkter:

- Det henvender sig til en ny målgruppe: DUI-virksomheder, som det ikke er lykkedes at inddrage med de eksisterende initiativer.
- Der er fokus på "next praxis" fremfor "best praxis". Det betyder, at der skal eksperimenteres med nye former og metoder for vidensamarbejde.
- Der er indbygget et element af risikovillighed i programmets 2-fase model. Det skal øge mulighederne for at nå målgruppen og at eksperimenteres med next praxis.

Programmet skal ses som et supplement og en fødekanal til de allerede eksisterende initiativer for vidensamarbejde på regionalt, nationalt og internationalt niveau.

Indhold: Programmets faser

Operatøren leder programmet med en målrettet markedsføring overfor små og mellemstore innovative DUI-virksomheder. Operatøren og samarbejdspartnerne, (dvs. Teknologisk Institut, Incuba Science Park, Væksthus Midtjylland og 15 lokale erhvervsråd/erhvervsservicecentre i regionen) scanner målgruppen og opsøger og rekrutterer relevante virksomheder til programmet. Det enkelte vidensamarbejde gennemløber herefter 2 faser. I fase 1, der varer fra 3-6 måneder, konkretiseres idéer til potentielle vidensamarbejder, og det undersøges, hvilke danske (eller udenlandske) videninstitutioner og forskere, der vil være de bedst egnede til at medvirke i vidensarbejdet. Til dette arbejde kan det enkelte vidensamarbejde modtage en medfinansiering på max. 100.000 kr. Virksomhederne skal selv bidrage med 50 % af de samlede udgifter, f.eks. i form af medgået tid.

Som afslutning på fase 1 vurderes de forretningsmæssige og metodemæssige potentialer i det enkelte vidensamarbejde af et ekspertpanel. Vidensarbejdet kan enten opgives, videreføres af deltagerne selv eller vurderes som kvalificeret til fortsat støtte fra programmet. For de kvalificerede vidensamarbejder indeholder fase 2, der kan løbe i op til 33 måneder, en videreudvikling og gennemførelse af kommercielt orienterede vidensamarbejder mellem virksomheder og forskere. Medfinansieringen kan i fase 2-forløbet udgøre max. 1 mio. kr. til det enkelte vidensamarbejde. De deltagende virksomheder skal selv bidrage med min. 50 % af de samlede udgifter. Medfinansieringen kan ske i form af medgået tid fra virksomhedernes ledelse og medarbejdere.

Ydelser: Tilbud til virksomhederne

Programmet yder medfinansiering i begge programmets faser til virksomhedernes køb af ydelser fra forskere og fra innovative foregangsvirksomheder og private rådgivere. Programmet kan også yde støtte til udgifter til koordination og ledelse, afholdelse af møder og work-shops, mv. Desuden kan programmet yde støtte til virksomhedernes strategiudvikling og til kompetenceudvikling af ledere og medarbejdere, hvor det ud fra en fælles, samlet vurdering er nødvendigt for, at virksomhederne kan realisere det fulde potentiale ved et givent vidensamarbejde. Virksomhederne står frit i deres valg af private rådgivere og samarbejdspartnere. Programmet skal i videst muligt omfang spille sammen med andre regionale, nationale og EU-programmer og initiativer, således at de deltagende virksomheder kan udnytte de relevante tilbud i f.eks. VækstMidt-programmerne, Forsknings- og Innovationsstyrelsens tilbud om Videnkupper, Videnpiloter, Innovationsnetværk, mv.

Kriterier for støtte

Vidensamarbejder skal kunne leve op til følgende kriterier for at opnå støtte:

1. Et tydeligt erhvervsfremmeperspektiv. Samarbejdet mellem virksomheden og videninstitutionen fører til markedsmodning af nye produkter, processer eller services eller skaber forretningsmæssig værdi på anden måde.
2. Fokus på metodeudvikling og – afprøvning. Aktiviteterne omfatter afprøvning af nye metoder til etablering af samarbejde mellem virksomheder og videninstitutioner - eller kendte metoder på nye områder.
3. Nyhedsværdi. Der er tale om nye aktiviteter, som ikke allerede er igangsat eller afprøvet.
4. En veldefineret virksomhedsmålgruppe. Der er tale om aktiv inddragelse af virksomheder fra DUI målgruppen.
5. Inddragelse af én eller flere regionale, nationale eller internationale videninstitutioner.
6. Læring gennem effekt- og metodedokumentation. Dokumentation af effekter og metoder er tænkt ind i designet af det enkelte vidensamarbejde.
7. Forankring og organisering. Det kan sandsynliggøres, at succesrige aktiviteter vil kunne fortsætte og videreføres uden regional medfinansiering efter afslutningen af fase 2.
8. Kombination af kompetencer. Projektdeltagerne repræsenterer forskellige typer af organisationer, der kombinerer forskellige typer af kompetencer.
9. Medfinansiering. Dokumentation for, at den forudsatte medfinansiering kan tilvejebringes.

Resultatmål

Program for Vidensamarbejde har en eksperimenterende karakter, og der vil blive udarbejdet en fleksibel resultatkontrakt, hvori dette afspejles. Det betyder, at programmets mål eller graden af risikovillighed evalueres løbende og kan justeres på baggrund af erfaringer og ny viden, der opnås undervejs. Programmet skal evalueres efter 2 år.

Mål 1. Flere innovative, praksisorienterede virksomheder indgår i vidensamarbejde

- 50-75 virksomheder deltager i fase 1-forløb. Operatøren vil blive målt på antallet af rekrutterede virksomheder og på antallet af fase 1-forløb.
- Minimum 40 % af disse (dvs. 25-30 virksomheder) fortsætter i fase 2-forløb. Operatøren vil blive målt på antallet af virksomheder, der fortsætter i fase 2-forløb.
- Minimum 50 % af disse (dvs. 12-15 virksomheder) har fortsat et aktivt samarbejde eller planer om samarbejde med forskere hhv. 1 og 2 år efter afsluttet fase 2-forløb. Dokumenteres vha. spørgeskemaundersøgelser.

Mål 2. De deltagende virksomheder opnår forretningsmæssige fordele

- Minimum 50 % af de deltagende virksomheder i fase 2-forløb har opnået forretningsmæssige fordele i form af nye produkter, forretningskoncepter, processer el. lign. 1 år efter afsluttet forløb
- Minimum 80 % af de deltagende virksomheder i fase 2-forløb har opnået forretningsmæssige fordele 2 år efter afsluttet forløb.

De forretningsmæssige fordele dokumenteres vha. spørgeskemaundersøgelser.

Mål 3. Der udvikles nye metoder til vidensamarbejde mellem virksomheder og forskning /videnmiljøer

Programmets methodedel omfatter såvel udvikling af nye metoder til markedsføring, kontaktskabelse og rekruttering af virksomheder i målgruppen som udvikling af nye metoder til etablering og gennemførelse af samarbejder mellem forskere og denne nye gruppe af virksomheder. Udviklingen af nye metoder til kontakt til virksomhederne kan bl.a. inspireres af de erfaringer, der er indhøstet i Væksthus Midtjyllands aktuelle projekter vedr. brugerdreven innovation.

Metodeudviklingen dokumenteres og afrapporteres gennem:

- Halvårlige statusrapporter
- Ekstern evaluering efter 2 år
- Afsluttende evaluering
- Konferencer, mv.

Evaluering

Der skal foregå en løbende effekt- og methodedokumentation i de enkelte vidensamarbejder. Denne opgave varetages af operatøren og defineres nærmere i resultatkontrakten. Herudover er der afsat midler til en sideløbende, tværgående evaluering af det samlede initiativ efter 2 år. Denne opgave udbydes til en ekstern organisation.

Organisering:

AU Outreach er operatør og har således ansvar for:

- Virksomhedsopsøgende indsats og identifikation af innovative ideer
- Match-making mellem virksomheder og forskere
- Etablering af ekspertpanel og mentorpanel
- Etablering af Forum for Vidensamarbejde
- Udvikling, dokumentation og evaluering af next practice, dvs. nye metoder for samspillet om innovation mellem virksomheder og forskere

Programmets succés beror bl.a. på, om det lykkes at etablere et bredt samarbejde ikke blot mellem virksomheder og forskere, men også mellem de mange offentlige og private aktører, der har mulighed for at medvirke i programmet. AU OutReach har indgået samarbejdsaftale med Teknologisk Institut, Incuba Science Park, Væksthus Midt og alle lokale erhvervsråd/erhvervs-servicecentre i regionen. Det brede samspil mellem de mange aktører skal styrkes ved at etablere et Forum for Vidensamarbejde, afholde konferencer og ved at udvikle en fælles kommunikations- og videndelingsplatform, der bl.a. skal bidrage til at skabe det nødvendige netværk, dele erfaringer og viden om nye metoder og dokumentere resultater og effekter af programmet.

Der nedsættes et ekspertpanel bestående af 3 virksomheder med særlige innovationskompetencer og 3 forskere med specialviden om innovation og/eller vidensamarbejde. Ekspertpanelet skal vurdere, om fase 1-projekter har potentiale til at videreføres i fase 2 og dermed modtage yderligere støtte.

Operatøren etablerer desuden et mentorpanel af virksomheder med erfaring fra forskningsbaserede innovationsamarbejder. Vidensamarbejderne kan trække på disse virksomheder, enten som mentorer eller som mulige partnere i egentlig forretningsmæssigt øjemed. Vidensamarbejderne har desuden mulighed for at få rådgivning fra innovative foregangsvirksomheder gennem frikøb af disses medarbejdere.

Programmets sammenhæng med Vækstforums Innovationsstrategi

Programmet er udviklet inden for rammerne af Vækstforums innovationsstrategi og forholder sig især til flg. punkter i strategien:

- *Next practice.* Programmet skal eksperimentere med og udvikle nye metoder, der påvirker ”mind-set” og adfærd hos såvel praksisorienterede innovative virksomheder som videninstitutioner.
- *Risikovillighed.* Programmet sigter mod at overvinde en række barrierer for vidensamarbejde ved at bringe parter sammen, der ikke har tradition for samarbejde. Derfor må der kalkuleres med en vis risiko for, at nogle vidensamarbejder vil slå fejl. Programmet bygger på en betragtning om, at fejlslagne projekter vil være en nødvendig investering for at øge omfanget, rækkevidden og innovationsgraden af vidensamarbejde i Region Midtjylland.
- *Dokumentation.* Programmet skal bygge på dokumentation i alle faser. Erfaringerne skal analyseres med henblik på at opbygge viden om, hvad der motiverer virksomhederne i målgruppen og om, hvordan forskellige typer af organisering fungerer.

Tidsplan

○ 29. september 2010:	Behandling i Regionsråd.
○ Primo oktober 2010:	Resultatkontrakt indgås
○ November 2010 – februar 2012:	50-75 vidensamarbejder i fase 1
○ September 2011 – oktober 2013:	25-30 længerevarende vidensamarbejder i fase 2

Budget og finansiering

Budget (mio. kr.)

Program for Vidensamarbejde	2010	2011	2012	2013	I alt
Projektledelse og administration.	0,5	1,0	1,0	0,5	3,0
Tværgående dokumentation og erfaringsopsamling	0,1	0,2	0,2	0,1	0,6
Opsøgende arbejde	0,2	0,6	0,2	0	1,0
Honorar, mv. til ekspertpanel	0,05	0,1	0,1	0,1	0,35
Videndelingsplatform	0	0,2	0,2	0,2	0,6
Evaluerings	0,0	0,0	0,25	0,0	0,25
Midler til vidensamarbejder	1,0	9,0	11,0	20,95	41,95
Samlet budget	1,85	11,1	12,95	21,85	47,75

Finansiering (mio. kr.)

Program for Vidensamarbejde	2010	2011	2012	2013	I alt

RM's erhvervsudviklingsmidler	0,5	4,95	5,7	10,65	21,8
EU-mål 2	0,5	1,5	2,0	1,0	5,0
Egenfinansiering fra deltagende organisationer og virksomheder	0,85	4,65	5,25	10,2	20,95
I alt	1,85	11,1	12,95	21,85	47,75